43. Aargang 5. Hæfte

Tidsskriftet er Medlemsblad for „Naturhistorisk Forening for Jylland", „Naturhistorisk Forening for Sjælland", „Naturhistorisk Forening for Lolland-Falster" og „Naturhistorisk Forening for Fyn"

REDAKTION:
ALBERT JENSEN, SIGFRED KNUDSEN.

I KOMMISSION HOS P. HAASE & SØN, KØBENHAVN.

CLEMENSTRYKKERIET (C. REIMANN)

AARHUS 1937.

2019-37.

Oprømning!

En Del overkomplette Hæfter af tidligere Aargange af „Flora og Fauna" sælges for 10, 15 eller 20 Øre pr. Stk. Ogsaa nogle Særtryk sælges for 10-20 Øre pr. Stk. Særtryk af „Fuglelivet i Brabrand Sø og dens nærmeste Omgivelser" (1936 Hft. 4) — hæftet i originalt Omslag — sælges for 75 Øre pr. Stk. Alt + Porto. Forespørgsler maa ledsages af Svarporto. Henvendelse:

Redaktionen, Villa „Fyen", Aarhus

Oversættelser

til Tysk. — Korrespondance, Publikationer, Afhandlinger o. s. v.

Translatør P. Kaad, Brønderslev.

Otte dage med sommerfugle på Lolland-Falster.

Af Skat Hoffmeyer og Sigfred Knudsen.

Som det vil fremgå af adskillige artikler her i tidsskriftet, har vi i de senere år samlet sommerfugle mange steder, og ikke altid uden held. I fællesskab har vi ofte været ude, men kun een eller to dage ad gangen. Siden vi var på Bornholm i 1931 (sé artiklen „Bornholmske nætter", årg. 1931), har vi imidlertid stadig ønsket at komme på en større samlet jagt et eller andet sted, hvor vi ikke var vant til at færdes, og endelig iår fik vi lejlighed dertil, nu i juli maaned.

Allerede forlængst havde vi bestemt os for Lolland-Falster. Siden Laurids Jørgensens fortegnelse blev offentliggjort (i „F. & F." 1913), har vi kun fået spredte beretninger om faunaen på vore sydhavsøer; men til gengæld indeholdt nogle af disse beretninger højst interessante ting.

Men til dette kom den omstændighed, at vi paa Lolland-Falster vilde have en chance for at møde en række arter, som vi her i Jylland enten slet ikke har fundet eller kun som store sjældenheder. Vi har selv i årenes løb nu og da været på sydhavsøerne, og også vore egne fund har indeholdt en opfordring til at komme igen. Hoffmeyer har nogle gange samlet ved Klodskov på Falsters vestside, bl. a. en uges tid i 1919, og her bl. a. konstateret følgende arter: *Limenitis sibylla, Parage egeria egerides, Drymonia chaonia, Stauropus fagi, Craniophora ligustri, Chloantha polyodon. Cidaria unangulata, Ennomos erosaria, Biston stratarius, Nola strigula, Sarrothripa revagana* samt flere i det følgende nævnte arter. Desuden har hr. og fru Glintholm ofte fortalt os om, hvilken glimrende lokalitet Bøtø er. Og vor ven, lærer Sønderup, har ogsaa berettet om sjældne storsommerfugle, skønt han ganske vist i de senere år fortrinsvis har haft miner i hovedet.

Vi var meget langtfra begunstiget af vejrforholdene under vor 8-dages jagt dernede. Hermed tænker vi ganske vist på sommerfugle-vejrforhold, som jo er noget for sig: sukkerlokningsvejr og lyslokningsvejr — og til dagsommerfuglene højt og roligt solskin. Solskin af den rigtige slags havde vi kun et par gange nogle timer. Og de natlige lokninger slog

næsten fuldstændig fejl. Sukkerlokningen var saa elendig, at vi til sidst holdt op med at sé den efter, — ja, til sidst holdt vi helt op med at smøre. Lyslokningen trak ikke dyrene til, skønt nætterne baade syntes mørke og lune nok. Når man tænker paa, hvor mange tusinde gange, der er smurt sukkerlokning af samlere rundt omkring i verden, er det mærkværdigt, at det stadig er uopklaret, hvad slags vejr, der skal til, for at få dyrene til for alvor at gå på lokningen.

Under de omstændigheder mistede vi hurtigt håbet om nogle af de sjældne lokningsdyr, som vi gerne vilde have haft, særlig *Leucania turca* L. og *Caradrina respersa* Hb. Der var ikke andet at gøre end at tage lygten i den ene hånd og nettet i den anden og gå ud og lede dyrene op. Når de ikke vilde komme til os, måtte vi komme til dem. Det var anstrengende aftner for ældre ben, og det gav vabler i hænderne at slæbe rundt med de tunge lygter. Og det gav selvfølgelig ikke særlig overvældende udbytte, kvantitativt sét. Ikke desto mindre var udbyttet helt tilfredsstillende, når vi lægger det hele sammen, og i enkelte tilfælde førte det til ret store overraskelser, endogså til en højst interessant nyhed for faunaen.

Naturligvis noterede vi op alt, hvad vi så, og vore lister bliver deponeret hos den zootopografiske undersøgelse. Men i det følgende skal vi nøjes med at nævne en række arter, som for os var af særlig interesse, fordi vi i Jylland enten mangler eller kun har dem som sjældenheder. Vi tager dem i systematisk orden efter Klöckers bøger.

Dagsommerfugle.

Apatura iris L. Denne dejlige, store sommerfugl så vi adskillige eksemplarer af i en af de østlollandske skove. Bortset fra enkelte meddelelser om arten fra Sjælland (se „F. & F." 1918, s. 108 og 1926, s. 129), har den sin nordgrænse på Lolland-Falster. I talrige artikler i de senere år i udenlandske tidsskrifter har der været klaget over stærk tilbagegang af *iris* såvelsom af den endnu større art *Limenitis populi* L. Man synes at være enig om, at forstvæsnet har skylden, fordi pil og bævreasp, hvorpaa larverne lever, bliver hadet. Skovrideren i den pågældende skov på Lolland er klar over forholdet, og man må være ham taknemmelig, fordi han bevidst lader nogle pile og popler stå; det var i sandhed trist, om denne artens nordlige forpost skulde forsvinde. (Den anden art, *Limenitis populi* L., er hos os taget i langt færre eksemplarer, men er til gengæld udbredt et stykke op igennem Sverige.)

Ingen af os havde sét *iris* før, og det var en stor oplevelse for et par gamle samlere at have dette naturens vidunder sværmende om vore hoveder. Den var ikke særlig sky, og den syntes oven i købet at blive tiltrukket af vore hvide jakker og have lyst til at sé, hvad det kunde være. Når de havde undersøgt os, slog de jævnligt et mægtigt sving op imellem de høje trækroner. Undertiden kom de ned og satte sig på vejen. *Apatura*-arterne har i udlandet ord for at være feinschmeckere, — hvilket vil sige, at de med forkærlighed suger på ekskrementer, ådsler o. l. På Lolland går der en meget drastisk historie om en *iris*-fangst, som bekræfter dette; den kan ikke gengives på tryk! Og man skal kunne lokke dem med gammel ost og med rådden fisk.

Det var ikke blot morsomt at sé dem flyve, men også at se dem færdes på jorden; her kom hannens prægtige blå spil på vingerne rigtig til sin ret for øjnene af os. De holdt af at løbe, — hvad man jo sjældent sér en sommerfugl gøre. Engang så vi et eksemplar løbe rundt om et muldvarpekadaver, der iøvrigt allerede var taget i besiddelse af fluer og ådselgravere.

For ikke at være for hårde mod bestanden indskrænkede vi os til at fange to eksemplarer, eet hver.

Araschnia levana gen. æst. *prorsa* L. (hos Kløcker fejlagtigt kaldet *Arachnia*). Også denne smukke og ejendommelige dagsommerfugl var det en oplevelse at møde; ingen af os havde sét den før, — og det er der jo iøvrigt kun enkelte danskere, der har. Arten er ikke sjælden i Nordtyskland, men hos os har den nærmest spillet fabeldyrets rolle med yderst faa fund gennem årene på Lolland-Falster. Hr. og fru Glintholm har en lille række af begge kuld fra Møen. Også for denne art drejer det sig om nordgrænsen, skønt den lever på noget så prosaisk som brændenælder.

Det mærkeligste ved denne art er dens meget store sæson-dimorfi. Forårsgenerationen *levana* er brun med sorte pletter; sommergenerationen *prorsa* er sort med et hvidt tværbånd, hvad der i flugten får den til at ligne en lille *Limenitis sibylla*. Af *levana* L. havde hr. Helge Hansen i 1936 sendt Knudsen et par eksemplarer fra denne skov, så vi havde så smått håbet at møde *prorsa* i juli. Men det var os unægtelig en overraskelse at træffe den i stort antal! Når den indtil iår er blevet så lidt iagttaget, som den er, kan forklaringen næppe være, at den har været oversét. Der er dog grænser for, hvad en samler kan oversé! Nej, forklaringen er sikkert den, at arten nu endelig har fået for alvor fodfæste i vor fauna, og det er i sandhed meget glædeligt.

Iøvrigt fløj der i de få timer, hvor solen var os nådig, i denne skov en mængde andre dagsommerfugle. Kejserkåben (*Argynnis paphia* L.) dominerede, og den bliver man aldrig ked af at sé på. På en stuestor plads med tidsler talte vi 40 ekspl. Et par gange iagttog vi også den mærkelige grønne form af hunnen: *valesina* Esp. Desuden var der et par arter, som det for os jyder er en sjælden oplevelse at komme ud for: *Limenitis sibylla* L., som i Jylland kun er kendt fra ganske få steder, og *Polygonia c album* L., som ligeledes her hører til sjældenhederne. *Pararge egeria egerides* Stdgr. fløj ogsaa i skoven.

Spindere.

Euproctis chrysorrhoea L. *Porthesia similis* Fuessl. hørte til de få arter, som viste villighed til at komme til lygterne; det er en art, som ikke er altfor udbredt i Jylland: vi har den langs østkysten fra Grenå sydpå, men kun helt mod syd (på Als) er den rigtig almindelig. Dens sjældnere fætter *chrysorrhoea* fik vi et par stykker af på Lolland (Høvænge, Nysted). Den har hidtil hørt til vore store sjældenheder, heldigvis: sydpå er den et frygtet skadedyr på frugttræer. I de sidste år synes den at ville brede sig mod nord; det er tilfældet paa de frisiske øer, hvor den fortrinsvis lever på havtidse; og det synes også at være tilfældet her i landet, hvor den blev taget talrigt i København i 1936, og desuden spredt andre steder, også i Jylland. Ingeniør N. L. Wolff har samlet oplysninger om fundene og vil formodentlig offentliggøre en beretning derom.

Arctornis (*Laria*) *l nigrum* Müll. En sjældenhed, som i samlingerne dog vilde være lidt mindre sjælden, hvis den unge larve ikke var så ubegribeligt vanskelig at overvintre. Efter overvintringen sér man larven sjældnere, og sommerfuglen endnu sjældnere. Imago skal kunne findes i skovbunden efter storm; så blæser den ned fra trætoppene, hvor den ellers opholder sig. Hoffmeyer har engang fundet en ♀ i Gribskov på denne måde. Arten har sin nordgrænse hos os; langs Vejlefjords nordside er den ikke helt sjælden, og iår har hr. Frode Moesgård fundet en larve i Marselisborg skov. Men på sydhavsøerne, på Møen og i Sydsjælland er den sikkert hyppigere end herovre; Hoffmeyer har bl. a. fundet den på Møens klint og i Knudskov ved Vordingborg. Iår fandt vi en fin og friskklækket ♂ i Høvænge. Men desværre: den laa på vejen, og nøjagtigt den ene halvdel af dyret var totalt forsvundet. Formodentlig under en af vore gummistøvler!

Ugler.

Miana (*Hadena*) *ophiogramma* Esp. I vort lange samlerliv har vi ikke været ude for denne art ret mange gange, og vore fund af den er yderst spredte. På Lolland vilde den iår hverken komme til sukkerlokning eller lys, men vi fangede dog i alt 4 smukke stkr.; de 2 af dem hører til den mørke form ab. *moerens* Stdgr., som vi ogsaa har fra Lille Vildmose.

Miana (*Hadena*) *versicolor* Bkh. Vi har nævnt denne art (der ikke er omtalt hos Klöcker) i 6te supplement til den jydske Fortegnelse („F. & F." 1936, s. 49). Det er en af Kieler-entomologen dr. Heydemanns triumfer at have ny-opdaget denne art — eller om man vil: genopdaget den, for det viste sig, at den faktisk var beskrevet for længst, nemlig af Borkhausen. På dansk har ingeniør N. L. Wolff (Entomologiske Meddelelser, Bd. XIX, s. 229 ff.) givet en udmærket beskrivelse af arten, der i udseende står omtrent midt imellem *M. strigilis* Cl. og *M. latruncula* Hb. Pudsigt er det, at en Øbo og Østjyde nok vilde sige, at den mest ligner *strigilis,* for på Øerne og i Østjylland er *latruncula* i reglen den mørke form; men en Midt- eller Nordjyde vilde holde lige så bestemt på, at den mest ligner *latruncula,* for i disse egne vrimler det med smukke brogede *latruncula*-former. — På Lolland tog vi *versicolor* flere steder; men vore eksemplarer er noget blege, ikke nær så smukt vinrøde som — især — vore sønderjydske rækker af arten. Vi så ikke den helt sorte form, som vi ligeledes har i smukke eksemplarer fra Sønderjylland: Als Nørreskov og Gram. — Iøvrigt bliver det nok hensigtsmæssigt ved lejlighed at vende tilbage til denne interessante lille gruppe her i tidsskriftet.

Hadena hepatica Hb. hører til vore forholdsvis nye danske arter; den er ikke omtalt i Klöckers hæfte om „uglerne", men nåede dog at komme med i hans supplement i sidste hæfte. Det var den nylig afdøde samler, hr. B. G. Rye, der opdagede den som dansk — en aften ved Bremersvold; han kom hjem den aften med to nye arter for faunaen: *hepatica* og *Erastria deceptoria* Sc. (sm. „F. & F." 1914, s. 125 og 1915, s. 50). — Iår var den talrig på vor sukkerlokning, — for så vidt noget overhovedet var talrigt på lokningen; iøvrigt ketsede vi den også. Den er vanskelig at få i fine eksemplarer, da den hurtigt jasker sig til. Mærkeligt nok tog vi kun ♀♀. — Arten er i de sidste år også taget i Sydsjælland i skovene ved Vordingborg; dette er dens nordgrænse. På den cimbriske halvø går den op til Reinfeld i Øst-Holsten og Schleswig (sé Warneckes sidste supplement i Entomol. Rundschau 1937 samt Entomol. Anzeiger 1929).

Nonagria neurica Hb. De danske rørdyr blev i sin tid behandlet af Hoffmeyer i en artikel i Entomologiske Meddelelser (1916, 2. R., 4. Bd., s. 6); her meddeltes om fundet af to for Danmark nye arter: *Phragmatoecia castaneae* Hb. og *Nonagria nexa* Hb., af hvilke den sidste dog ikke ikke lever i Phragmites. Andetsteds udtaltes den formodning, at *Nonagria neurica* Hb. og *N. geminipuncta* Hatch samt *Arsilonche albovenosa* Goeze måtte kunne findes her i landet. Sidstnævnte lod længst vente på sig, nemlig til 1935 (sé „F. & F." 1935, s. 121 og 1936, s. 69). I mellemtiden var de to Nonagria'er blevet fundet, *geminipuncta* på Lolland*), *neurica* på Lolland, Fyen og senere på Als. — De tre Nonagria-arter kan, som det fremgår af hr. Helge Hansens fortrinlige arbejde („F. & F." [Afh. og Medd.] 1924, s. 85 ff.), findes som larver og pupper i rørene. Vi gav os ikke tid til dette, da begge vore samlinger er velforsynet med disse arter. Vi nøjedes med at tage, hvad der vilde komme flyvende inden for vor rækkevidde, — og det blev kun nogle stykker af *neurica,* der iøvrigt internationalt regnes for at være den største sjældenhed af dem. Iøvrigt er der to ejendommeligheder ved det internationale syn på disse dyr: den ene er den sendrægtighed, hvormed arternes rette adskillelse trængte igennem: i Tyskland egentlig først gennem dr. Urbahns arbejde fornylig (Stettiner Entomol. Zeitung 1930); og i England kunde (eller vilde) den berømte Tutt ikke sé, at *neurica* var en særlig art (sé H. J. Turners Supplement to Tutt's British Noctuae, Vol. I, s. 145); den anden er disse dyrs høje vurdering som sjældenheder, — i prislisterne har især *neurica* altid rangeret højt, med over den dobbelte pris af hæderkronede sjældenheder som *Cerura bicuspis* og *Acronycta alni.* — Foruden *neurica* fløj på passende lokaliteter på Øst-Lolland de tre *Leucania*-arter, *impudens* Hb., *straminea* Tr. og *obsoleta* Hb, *Senta maritima* Tausch, *Calamia phragmitidis* Hb. og *Herminia cribrumalis* Hb.

Aventia flexula Schiff. Af denne art tog vi nogle stkr. på forskellige lokaliteter.

Zanclognatha tarsicrinalis Knoch. Vi fik et ganske vist meget affløjet eksemplar af denne art i Nysted. Det er, så vidt vi véd, det andet danske eksemplar. Det første blev taget af lærer L. Jørgensen i Kjeldskov; en kort notits i „F. & F." 1919, s. 19, er vistnok alt, hvad der er omtalt om arten på dansk. Det er måske derfor på sin plads at tilføje, at arten ligner den almindelige *Z. tarsipennalis* Tr. meget, men kendes fra denne på: [1]) Hannens følere er ikke for-

*) Og iår på Fyen af direktør K. Groth.

tykkede på midten; [2]) Hannens forben uden tarser; [3]) Sømlinjen hel (hos *tarsipennalis* afbrudt på ribbeenderne); [4]) en brun mellemskygge over midtpletten. Desuden er forvingerne spidsere*), og håndbøgerne nævner flere forskelle i tegningen, som dog ikke er altfor pålidelige, da *tarsipennalis* varierer en del. — Lokaliteterne på Lolland ligger på artens nordgrænse; den mangler i England og Skandinavien, er sparsom gennem Nordtyskland (mangler i Hamborgegnen), men er meldt fra Letland.

Målere.

Hemithea strigata Müll. fløj allevegne. I Jylland har vi den kun imod sydøst: på Als. Paa Bøtø fløj den sammen med den anden grønne Måler af samme størrelse *Thalera fimbrialis* Sc. De to arter kræver normalt lokaliteter af vidt forskellig natur: *strigata* frodige egne; *fimbrialis* magre, så det var ejendommeligt at se dem flyve sammen.

Acidalia muricata Hb. enkeltvis ved Nysted.

Acidalia fuscovenosa Goeze = *interjectaria* Bsd. (som den rettelig skal hedde og ikke *dilutaria* Hb., som Klöcker kalder den). Vi fandt denne lille Acidalia enkeltvis flere steder og i stort antal paa Bøtø. Til at begynde med var vi ret ivrige efter at faa fat i den og kætsede derfor utallige smaa Acidaliaer. Men der var, indtil vi kom til Bøtø, yderst faa *fuscovenosa* iblandt de utallige mængder af *dimidiata* Hfn. og *bisetata* Hfn. Og de svirrede rundt i nettet, så man ofte måtte stå længe og vente, inden man kunde få så meget ro på dem, at man kunde se, hvad det var. Til sidst gjorde vi en opdagelse, som både er pudsig og tillige er en lettelse ved jagten: *fuscovenosa* sætter sig på den skikkeligste måde til ro i nettet. Det syntes virkelig at være et kendetegn ved bestemmelsen! — Iøvrigt har vi efter vor tur taget arten både i Aarhus og Svejbæk, enkeltvis. Men vi var glade over at faa en smuk række af den; vi har en

*) Mærkværdigt nok er denne art, om ikke omtalt i vor sommerfuglelitteratur, så dog afbildet i denne, nemlig i Klöckers Sommerfugle V. Klöcker meddeler her s. 69 om fundet af en ny Hypenide *Herminia tentacularia* L., hvoraf der er taget en larve ved Ruds Vedby på Sjælland. Og på tavle VIII, fig. 112, giver han et billede af den. Billedet forestiller imidlertid ikke denne art, men pudsigt nok alligevel et dansk dyr, nemlig den senere opdagede, her omtalte *Zanclognatha tarsicrinalis* Knoch. Vi kan altså henvise til dette billede, og tilfældet er et strålende vidnesbyrd om de klöckerske bøgers brugbarhed. *Herminia tentacularia* L. er iøvrigt i de sidste par år taget i antal i Knudskov ved Vordingborg af gartner A. Møller, og ved lejlighed skal vi bringe billede af en ♂ og en ♀ fra vore smukke rækker fra denne lokalitet.

lang og smuk række af den nærstående art: *A. humiliata* Hfn., fra Bulbjerg, altså fra det stik modsatte hjørne af landet.

Acidalia straminata Tr. Enkelte på Bøtø.

Scotosia rhamnata Schiff. kætsede vi om aftenen på en lokalitet ved Nysted; ganske enkeltvis derimod den almindeligere art *Sc. vetulata* Schiff. Af *rhamnata* fik vi ialt en halv snes stkr. Den er i Jylland sjælden; regelmæssigt og i antal tages den kun af billedskærer K. Jahn i Ulveskoven i Vendsyssel. Arten varierer stærkt; et par af vore lollandske eksemplarer er meget smukke, med stærkt formørket mellemfelt. Det er iøvrigt et sart dyr, som hurtigt bliver afjasket.

Cidaria cognata Thnb., et enkelt stk. ved Nysted. Vi har et par gange været ude for denne art i meget stort antal: ved Sortbæk ved Dannerhøj i 1921 og på Bornholm i 1931. Desuden har vi fundet den mere enkeltvis adskillige steder. Når vi noterer den her, er det, fordi den hører til de nordiske arter, og lige syd for Østersøen var den indtil for få år siden praktisk talt ukendt.

Cidaria quadrifasciaria Cl. er et dyr, som vi jyder altid vil være glade for at møde; vi kender det kun fra sydøst: Als og ved Flensborg fjord. Hoffmeyer havde i 1919 taget en række af den paa Sydhavsøerne (Klodskov og Guldborg [på Lollandssiden]); nu mødte vi den igen. Men talrig var den ingenlunde så lidt som i 1919. Vi fik 7 stkr. (Høvænge og Nysted), deriblandt også formen *thedenii* Lampa.

Cidaria rubidata F. Også fundet ved Klodskov i 1919, men kun i eet stk. I Jylland er den vistnok særlig sjælden, — Hoffmeyer har taget et stk. i Raarup og et stk. på Als, Knudsen o. fl. nogle stkr. ved Aarhus, — det er alt, hvad vi har set til denne art. På Lolland fik vi iår 3 stkr. (Høvænge og Kjeldskov)

Eupithecia denotata Hb. Nogle stkr. mellem bevoxninger af Bredbladet Klokke i Høvænge og Kjeldskov.

Eupithecia subnotata Hb. Nogle stkr. mellem Chenopodium i strandkanten ved Høvænge.

Eupithecia tenuiata Hb. i meget stort antal om nogle pilebuske ved Kjeldskov.

Eupithecia inturbata Hb. Af denne lille sjældenhed jog vi en eftermiddag en halv snes stkr. ud fra nogle gamle navrtræer i Knuthenborg park. Andre steder forsøgte vi at gøre det samme med andre navrtræer, men forgæves. Det var Sønderup, der førte os til stedet; han havde taget larven paa disse træer. — *Inturbata* var den eneste af vore 4 navr-arter, som vi mødte derovre; de 3 andre: *Lopho-*

pteryx cuculla Esp., *Ptilophora plumigera* Esp. og *Ephyra annulata* Schultz havde ikke flyvetid, mens vi var der; og larvebankning blev der ikke tid til Iøvrigt er der det mærkelige ved disse arters udbredelse, at *plumigera* og *inturbata* i modsætning til de 2 andre går et godt stykke op i Skandinavien. I Danmark har alle 4 arter, efter hvad vi hidtil véd, en udpræget sydøstlig udbredelse, ligesom foderplanten. — *Inturbata* havde ingen af os taget før; den er ikke til at stå for: ene blandt alle Eupithecier med sine buskede følehorn hos hannen.

Hygrochroa syringaria L. Et par stykker ved Nysted.

Ourapteryx sambucaria L. Et stykke i Roden skov.

Boarmia gemmaria Brahm havde vi heller aldrig taget før, og vi regnede den til for ganske nylig for en af vore store sjældenheder, vanskelig at få fat på. Fra Jylland kendes den ikke. I de sidste år er den imidlertid pludselig optrådt ret hyppigt i Charlottenlund og Ordrup nord for København. Men det havde vi ingen glæde af, hvorfor det var rart at tage 5 fine stkr. (4 ♂♂ 1 ♀) i Nysted.

Bjørnespindere m. m.

Cochlidion limacodes Hfn. er en sjældenhed i Jylland, nordligst fundet ved Illeris krat ved Hvalpsund af lærer Christiansen. Vi så den et par gange sværme i solskinnet (Roden skov, Kjeldskov), men den er yderst svær at fange. En aften kom der et par stk. til lys (Høvænge). Iøvrigt har Hoffmeyer tidligere fundet den både ved Klodskov og ved Sæbyholm (ved Nakskov); men da sad den nok så skikkeligt om dagen på egeblade. Viceinsp. Findal tog den i 1935 i antal i Staurby skov på Fyn.

Heterogenea asella Schiff., en ♀ i Roden skov.

Det var inden for disse grupper dog især „Lavdyrene", som hr. og fru Glintholm kalder dem, der dominerede. Skønt den kun i uegentlig forstand kan regnes til dem, begynder vi med

Emydia cribrum L., som vi tog et par stkr. af på Bøtø. Vi vidste, at arten var her, da hr. og fru Glintholm har taget den der (F. og F. 1930, s. 34). Selv tog vi den i antal på Bornholm i 1931; og Knudsen har taget nogle stkr i 1936 på Læsø, hvor hr. Findal opdagede den i 1934. Desuden er der taget en del ved Skagen (Højen fyr). Det er unægtelig en højst besynderlig udbredelse, denne art synes at have her i landet: Bornholm og Bøtø mod øst og Læsø og Skagen mod nord. — I det belgiske tidsskrift Lambillionea (juli 1937)

har B. J. Lempke med Hoffmeyer som vidne betegnet den danske form som hørende til racen *anglica* Obth. Dette skyldes dog en misforståelse. Vore dyr tilhører dels denne form, dels nominatformen og dels en mellemting. Vi har ikke kunnet opdage nogen raceforskel mellem de bornholm-falsterske og de nordjydske exemplarer.

Oeonistis quadra L. Et par ♀♀ i Nysted.

Lithosia complana L. Bøtø.

Lithosia pallifrons Z. Denne sjældenhed, som vi i 1931 fandt på Bornholm og derefter behandlede udførligt (F. og F. 1931, s. 137 ff.), var det en stor fornøjelse at se igen. Bøtø, 6 stkr.

Lithosia griseola Hb. så vi derimod ikke på Bøtø, hvor både hr. Sønderup og hr. og fru Glintholm dog har fundet den. Derimod, omend kun i få stkr., i Kjeldskov og ved Nysted.

Pelosia muscerda Hfn., ligeledes en bekendt fra Bornholm 1931, tog vi enkeltvis i Kjeldskov og ved Nysted, noget talrigere på Bøtø (hvor også hr. Sønderup og hr. og fru Glintholm har fundet den). Ialt 25 stkr. Gennemgående er eksemplarerne smukkere (de sorte pletter større og skarpere) end vore rækker fra Bornholm.

Endelig har vi i systematisk henseende som den sidste art, men ogsaa som rosinen i pølseenden, fra en mose i nærheden af Nysted en

Ny dansk storsommerfugl, Pelosia obtusa H. S.

Om denne arts udbredelse meddeler Staudinger-Rebels katalog fra 1901: Mellem-Italien (Toscana), Nordtyskland, Østungarn, Galizien, Sarepta, Armenien. De sædvanlig benyttede håndbøger giver ikke bedre besked; Seitz: ganske spredt, i Nordtyskland, også i Italien. Spuler kender ikke arten af selvsyn (!). Hvad forekomsten i Nordtyskland angår, drejer det sig om eet eksemplar, taget af den fremragende gamle samler Fr. Schmidt i Wismar ca. 1870; han regnede det for en muscerda og døde i denne misforstaaelse. Eksemplaret blev først rigtigt erkendt af køberen af hans efterladte samling, der publicerede den som „ny for Tyskland". Seitz siger om arten, at den „kun synes at forekomme ganske enkeltvis".

I de senere år er den fundet et par andre steder i Nord-Tyskland, nemlig ved Stettin af flere samlere, navnlig dr. Urbahn og frue, samt iflg. meddelelse fra dr. Urbahn i Mark Brandenburg og iflg. Meddelelse fra hr. G. Warnecke et stk. i Neuvorpommern af hr. Wolff, Bredstedt. Til disse findesteder

slutter lokaliteten på Lolland sig naturligt. Forklaringen på forekomsten nord for Østersøen er sikkert den samme, som Hoffmeyer har formodet for *Chrysophanus dispar rutilus'* vedkommende (sé „F. & F." 1937, s. 20 f., og Lambillionea 1937, s. 114 f.): den stammer fra Ancylus-tiden, da der var landfast mellem Pommern-Mecklenburg og de danske Sydhavsøer. Når man har sét den paa vingerne, regner man det for udelukket, at denne fyr skulde være fløjet til Lolland over den åbne Østersø.

Dr. Urbahn har skrevet om arten og dens biologi i Stettiner Entomol. Zeitung 1932 og 33, meget værdifulde bidrag. Han giver også en beskrivelse af larven, som blev fodret med salatblade og iøvrigt gemte sig i et rør. Om dens systematik bemærker Spuler, at den iflg. vingeform og ribbenet snarest hører til *Lithosia;* og ♂'s genitalapparat, især valvens form, viser, som dr. Urbahn rigtigt bemærker, megen lighed med visse Lithosia-arters, navnlig *complana, lutarella* og *pallifrons.* Men ♂'s følere er kamdelte som *muscerda's,* og i nyere tid er der ikke blevet gjort indvendinger imod dens henførelse til slægten *Pelosia.*

Arten er meget let at kende fra *muscerda.* Den er mere rund- og bredvinget; den er brun (og ikke som *muscerda* grå), og den mangler *muscerda's* lyse forvingekant. Og endelig er forvingepletterne ordnet på en helt anden måde end hos *muscerda:* de danner tilsammen en vinkel, mens de hos *muscerda* er adskilt i to småraekker. Denne forskel ses på tegningen s. 125. Iøvrigt skal disse pletter kunne være utydelige indtil forsvinding; på begge vore eksemplarer (2 ♂♂) er de imidlertid meget tydelige.

Pelosia obtusa er jo ikke blot en fin forøgelse af vor fauna, men tillige en international sjældenhed. Hr. G. Warnecke, der var den første, som blev underrettet derom (vi kendte straks arten), skrev straks til os, at det er „en fabelagtig forøgelse af den danske fauna"; arten gælder, tilføjede han, stadig for „en sjældenhed af Iste rang". Iøvrigt kan *obtusa* i æstetisk henseende ikke tåle sammenligning med den nydelige, sølvskinnende *muscerda.*

Som man forstår af ovenstaaende, tør vi ikke beklage os over vort udbytte på Lolland-Falster. Alligevel glæder vi os til til næste år at få lidt mere på lokningen derovre, end vi havde iår.

Ny dansk storsommerfugl: Asthena anseraria H. S.

Af Skat Hoffmeyer.

Jeg kan atter melde om en ny storsommerfugl; selvom det ikke er nogen kæmpe, er det dog et smukt og interessant lille dyr.

Den almindelige *Asthena candidata* Schiff., der iøvrigt nu skal hedde *albulata* Hfn. (ikke at forveksle med *Cidaria albulata* Schiff.), har en nær slægtning, der hedder *A. anseraria* H. S. Jeg har ofte tænkt på dette dyr, dels fordi den tyske håndbog Spuler siger, at den formodentlig ofte er forvekslet med *candidata* og derfor overset, og dels fordi jeg i mine faunistiske optegnelser har noteret den fra flere steder i Mellemtyskland, fra Holland (lokal) og Belgien (sjælden), og ikke mindst fra nogle steder i Nordtyskland: Mecklenburg (et stk. i Friedland 1902) og Pommern (et par i Rossower Triebel $^4/_6$ 1932, ny for Pommern*)). Derimod er den ikke nævnt i den lige udkomne fortegnelse for Hamburg-egnen. Mecklenburg og Pommern er dog ret nær ved vort område. Ganske vist er den ikke iagttaget lige på vore breddegrader og endnu mindre nord for os, — hvorimod *candidata* går et godt stykke op i Skandinavien og i det hele er kendt fra alle vore omgivelser, iberegnet England-Skotland og Randstaterne-Finland.

I juni iår havde jeg lejlighed til at samle to eftermiddage i Alindelille fredskov, hvor jeg ikke har samlet i de sidste 20 år. Det var morsomt at hilse på gamle bekendte som *Nemeobius lucina* L., *Phibalapteryx tersata* Hb., *Venilia macularia* L., *Eupithecia actæata* Waldd. og *immundata* Z., *Cidaria testaceata* Don. osv. *Plusia c aureum*-larver så jeg ikke efter; jeg havde kort i forvejen hilst på dem i Munkeskoven ved Haslev. Derimod var jeg glad for nogle smukke *Lobophora viretata* Hb., som jeg ikke før har fundet i Alindelille. Og særlig morsomt var det naturligvis at konstatere, at en *Asthena*, som jeg havde taget med, fordi den så mig lidt mistænkelig ud, da den sad i nettet, virkelig var den længe ønskede nye art: *anseraria* H. S.

De to arter er slet ikke vanskelige at skelne fra hinanden. Der er en smule forskel i bygningen og i ♂'s følehorn (*anseraria's* er mere korthårede end *candidata's*); men let-

*) Nu skriver dr. Urbahn, Stettin, til mig, at han og hans frue iår har taget et eksemplar på Rygen.

test at konstatere er forskellen i tegningen. Det drejer sig især om følgende:

1) Midtpunktet er hos *anseraria* skarpt sort på alle 4 vinger; hos *candidata* mangler det i reglen; hvis det findes, er det omtrent af samme farve som linjerne. 2) Hos *candidata* findes skarpe sorte prikker imellem eller paa ribbeenderne, hos *anseraria* er der i stedet en række korte streger, — som dog på mit eksemplar er tykkest imellem eller på ribbeenderne. 3) Af de 5 linjer på forvingerne er nr. 3 og 4 hos *candidata* i reglen meget nær ved hinanden (ofte berører de hinanden), og i hvert fald er der altid mindre afstand mellem dem end mellem nr. 4 og 5. Hos *anseraria* derimod er afstanden mellem nr. 3 og 4 større end mellem nr. 4 og 5.

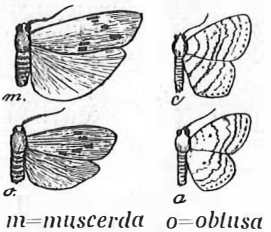

m=muscerda o=oblusa
c=candidata
a=anseraria

Navnet *anseraria* må vel komme af *anser,* der betyder en gås; hvad meningen er med det, skal jeg ikke kunne sige. Slægtsnavnet *Asthena* betyder den svage, og hentyder til vingernes sarthed, — og det passer såmænd godt nok.

Mens *candidata's* larve angives at leve polyphagt på Birk, Hassel, Kornel o. s. v. har jeg kun set én Næringsplante opgivet for *anseraria's* vedkommende: det er Rød Kornel, *Cornus sanguinea* L., men den er der jo også nok af i Alindelille.

Jeg har kun det ene eksemplar, en ♂, taget 10. juni. Min mistanke var så svag, at jeg ikke anstillede nogen større jagt på arten. Og jeg bor så langt fra stedet, at jeg ikke kommer til at søge efter flere foreløbig. De sjællandske samlere er jo også nærmere hertil, — men nu er de altså sat på sporet. De kunde passende begynde med at lede efter den i deres samlinger. En sådan jagt har før givet godt udbytte!

Prout opgiver (hos Seitz) udbredelsen således: lokal i det sydlige Central-Europa, Sydøst-Sibirien og Japan. Han opgiver, at arten har to kuld, i maj og juli. Larven ligner *albulata's,* men er uden dennes karakteristiske tegning.

Dyndsmerlingen (Cobites fossilis L.) i Sønderjylland.

Af J. Kr. Findal.

I „Vidensk. Medd. fra Dansk naturh. Forening", Bd. 76, S. 43-46, meddeler Magister C. V. Otterstrøm om Fund af Dyndsmerlingen i Tønderegnen. Ifølge Mag. O. er det første Fund gjort af Seminarist Heinrich Jensen, som i 1921 tog Fisken i en Dam ved Rørkjær nær Tønder.

I 1922 fangede Hr. Jensen flere Eksemplarer ogsaa i Nærheden af Rørkjær. Et af Eksemplarerne blev sendt til Zoologisk Museum i København, hvor det opbevares. Dyret er ogsaa kendt fra Rudbøl, hvor det er taget af en Fisker.

Som det vil ses, er det altsaa Seminarist Heinrich Jensen, nu Lærer i Egernsund, som har opdaget Dyndsmerlingen i Danmark.

I Forsommeren i Aar hjembragte Stiftsprovst, Dr. Hoffmeyer 2 levende Eksemplarer, som Lærer R. P. Sørensen i Padborg havde foræret ham. De gik i hans Akvarium. Disse 2 Stk. er nu indgaaet i Aarhusmuseet.

Hr. Sørensen meddeler i Brev til mig følgende om det interessante Fund: „Jeg fik 5 Dyndsmerlinger i Juni 1936 af Gaardejer P. Petersens Søn Heinrich i Frøslev.

P. Petersen oplyser, at Sønnen fandt Fiskene i et Vandsted ude i Porskjær. Han forklarer: „Min Fader sagde til mig, ligesom jeg sagde til æ Dreng, da han kom og viste mig Fiskene: Det er kun Pif-ol, de dower it." Sammen med Petersen var jeg ude for at se Stedet, hvor Fisken blev fundet. Det er en lille Vandgrav paa Engbund. Graven staar i Forbindelse med en Grøft, som gaar ud i den nordvestlige Del af Frøslev Mose, og dens Vand gaar altsaa til Skjelbækken, der hører til Vidaaens Vandomraade.

Den omtalte Eng er paa Hedesand, og om Sommeren synker Vandet, og Forbindelsen mellem Grav og Grøft ophører. I Graven vokser der Vandranunkel. Der er Okker i Vandet og meget Dynd paa Bunden, hvorfra der stiger Sumpgas op til Overfladen.

Foruden dette Vandhul viste Petersen mig et andet, hvor han havde taget Fisken, mens han var Barn. Dette Vandhul ligger længere mod Syd og har Afløb til en Grøft, som gaar gennem Valsbøl Syd for Grænsen og videre til Læk Aa. De to Lokaliteter ligner hinanden."

Om Fiskens Stemme meddeler Hr. Sørensen: „Den gav en tydelig, pibende Lyd fra sig, naar man tog den i Haan-

den. Drengene i Skolen sagde, at den kaldtes Pif-ol, og de haandterede Navnet meget hjemmevant. Fisken peb aldrig, undtagen naar vi tog den, og det lod til, at den „mistede Stemmen" lidt efter lidt i Akvariet. Stemmen var høj, en uren i-Lyd, der kun varede $^1/_2$-1 Sekund."

Den 5. Juli tog jeg sammen med Hr. Sørensen og to andre Lærere ud til Vandhullet i Porskjær for at fiske Dyndsmerling. Vandstanden i Hullet var nu lav, og vi tømte Vandet ud i den tørre Grøft med en Spand. Men endskønt jeg under Tømningen flere Gange havde set en Dyndsmerling stige op til Vandoverfladen for at snappe Luft, saa fandt vi dog ingen i Mudderet paa Hullets Bund. Et Par Timer efter, at vi havde forladt Hullet, kom Petersen forbi, og han fandt et Eksemplar af Dyret i Grøften, hvor Vandet nu var sunken, og hvor Dyret forgæves søgte at grave sig ned i Sandet paa Grøftebunden. Vi havde altsaa øst Fisken op med Spanden uden at faa Øje paa den.

Petersen tog Fisken med hjem til os „i æ Fek", og den var sprællevende, da vi modtog den.

Det er et lille, men smukt farvet Eksemplar, og det er nu indlemmet i Aarhusmuseet.

I afvigte Sommerferie traf jeg sammen med Lærer Dam i Burkal. Han fortalte mig, at Dyndsmerlingen ogsaa findes paa hans Egn og er almindelig kendt af Beboerne, som kalder den Pif-aal. Den fanges af og til ved Aalestikning. Lettest faas den fra dyndede Mergelgrave og fra Mosehuller. Naar disse er ved at udtørre, og der dannes Skorpe oven paa Dyndet, saa kommer Fisken op ovenpaa, antagelig for at forlade Stedet og søge til Huller, hvor der endnu er Vand. Saa tager Folk den; de spiser den ikke, men Hønsene vil gerne æde den.

Hr. Dam har et Eksemplar fra Grønneaa.

Fra Lærer Heinr. Jensen i Egernsund har jeg modtaget følgende Oplysninger om de nærmere Omstændigheder ved hans Opdagelse af Fisken: En Dag i Foraaret 1921 fandt han ved at rode i Mudderet i en Dam ved Rørkjær en Fisk, som han tog med sig hjem og satte i Akvarium. Han bestemte Fisken til *Misgurnus fossilis* L. Paa Seminariet fortalte han Læreren om Fundet; men denne troede ikke paa Fundets Rigtighed, da Arten ikke fandtes i Danmark. Hr. J. undersøgte derpaa Fisken paany og fandt, at hans Bestemmelse var rigtig.

I 1922 fremkom Hr. J. atter med sin Paastand paa Skolen, og Læreren, som endnu var tvivlende, sagde: „Lad mig saa se den da!" Imidlertid var Eksemplaret fra 1921 død, og Hr. J. stod nu i den følgende Tid paa Hovedet i alle Grøfter og Damme for at fremskaffe et nyt Bevis for Rig-

tigheden af den fremsatte Paastand. Og det lykkedes. Han fangede 2 Eksplr. paa ca. 30 cm. Han meddeler, at Fisken er morsom at have i Akvarium, da den paa Grund af sin Tarmaanding virker som et Barometer. Ved Højtryk ligger den nede i Mudderet, men mod Tordenvejr er den livlig og plasker i Overfladen.

Dyndsmerlingen er altsaa nu kendt fra følgende danske Lokaliteter: Rørkjær, Rudbøl, Grønneaa, Mosehuller og Damme ved Burkal og Vandhul i Porskjær nær Frøslev. Det er højst sandsynligt, at den findes mange flere Steder i Vidaaens Vandomraade.

$^{20}/_{8}$ 37.

Den syngende Græshoppe (Tettigonia cantans Fuessly) og andre sjældne Insekter paa Fyn. Hvorfor mon der er saa faa af vore Entomologer, som arbejder paa Fyn, det dejlige Land, hvor der lever saa mange gode Dyr. Ikke engang en Sommerfuglefortegnelse fra Øen foreligger endnu.*) Der er ikke megen Mening i, at en „jydsk Samler" skal komme dertil og opdage de gode Ting. Det burde de fynske Entomologer selv besørge. Det kommer nu nok med Tiden, og det er i Grunden rart at tænke paa, at vi endnu har ukendte Omraader i Behold og Nyopdagelser at glæde os til.

Sammen med min Søn, Lærer Arne Findal i Middelfart, foretog jeg i August et Par Ture ind over Øen.

Den 2. August var vi ved Gammeldam og Minendal i Vestfyn. Her fandt vi den „sjældne" Græshoppe *Chorthippus dorsatus* Zett. i stort Antal paa en Eng ved en lille Sø, og ved Gammeldam tog min Søn Hannen af Løvgræshoppen *Tettigonia cantans* Fuessly. Ogsaa de ret sjældne Guldsmede *Ae. squamata* Müll. og *S. flavomaculata* v. d. Lind, samt den meget sjældne Blomstertæge *Heterotoma merioptera* Scop. var til Stede.

Den 6. August var vi ved Brenderup i Nordfyn. Her tog min Søn en Række Hanner af *T. cantans* Fuessly, og endvidere tog vi den „sjældne" Græshoppe *Stauroderus apricarius* L. samt nogle Stk. af den største af vore Græshopper *Tett. viridissima*. I Staurby Skov fandt vi Løvgræshoppen *Leptophyes punctissima* Bosc. og *Pholidoptera cinerea* L. Altsammen gode Dyr, som vi godt kunde kalde „ny for Fyn".

En anden sjælden Løvgræshoppe *Conocephalus dorsalis* Latr. har Gerh. Nielsen, Aarhus, taget i Antal paa Taasinge i 1935 og 36.

Den syngende Græshoppe blev opdaget ved Aabenraa og i Grejsdalen i Fjor; se „F. & F." 1936, Hæfte 4, Side 121. Nu er den altsaa ogsaa kendt fra Fyn, hvor den sandsynligvis er udbredt. — Befolkningen kendte godt dens Musik.

J. Kr. Findal.

*) Jo, men endnu kun i Manuskript. Red.

Lille Vildmose.

Yngleplads for Hjejle og Storspove.

Af H. M. Thamdrup.

Østligst i Himmerland, kun adskilt fra Kattegat ved en smal Strimmel Land, ligger Lille Vildmose fjernt fra alfar Vej.

Lige siden Havet efter Stenaldertiden trak sig tilbage fra dette Omraade, har det ligget hen i Naturtilstand, og den vældige Flade er gennem Tiderne dækket af en Højmose med imponerende Dimensioner — ca. femten Kilometer i Længden og fem i Bredden. Moseoverfladen spænder i en jævn, flad Bue fra Bred til Bred, og man faar et Begreb om Tørvelagets vældige Tykkelse, naar man f. Eks. ser Profiler gennem Tørven langs de store Afvandingsgrøfter fra de tørlagte Omraader, Birkesø eller Toftesø.

Lille Vildmose har tidligere i praktisk talt hele sin Udstrækning tilhørt Lensgreve Schimmelmann, Lindenborg; men fornylig har Staten gennem sit Jordlovsudvalg erhvervet hele den nordlige Del lige indtil det Vildthegn, der beskytter Omraadet omkring Tofteskoven i Mosens sydlige Halvdel. Det af Staten erhvervede Areal omfatter ca. 6000 Td. Land, der nu skal kultiveres og udstykkes til 70 Husmandsbrug, som særlig skal lægge an paa Kvæg- og Hesteopdræt. Hele Planen, der er anslaaet til at ville koste omkring $3^1/_4$ Million Kroner, ventes gennemført i Løbet af en 9aarig Periode.

Medens man uvilkaarlig maa imponeres af dette kolossale og vanskelige Arbejde som Landvinding betragtet, maa man som Naturinteresseret i lige Grad beklage Udslettelsen af saa stort og særpræget et Stykke dansk Natur.

En Trøst i Sorgen er det heldigvis, at Lensgreve Schimmelmann bag sit Vildthegn endnu gemmer store og karakteristiske Dele af Vildmosen, og man maa være Lensgreven taknemmelig, at han derved — trods betydelige økonomiske Ofre — skaber et sidste Fristed herhjemme for den vilde Flora og Fauna, der knytter sig til Højmosenaturen.

Naar denne lille Nekrolog over Lille Vildmoses nordlige Del skrives, er det ikke blot fordi, der nu forsvinder et Arbejdssted, der har været kendt og skattet af mange Botanikere og Entomologer, men ogsaa fordi det i den ellevte Time viser sig, at denne Del af Mosen rummer i hvert Fald et Par Fuglearter, hvis Optræden paa disse Kanter sikkert ikke har været almindelig kendt.

I Forbindelse med visse Undersøgelser over jydsk Fauna — og specielt Hedefaunaen — havde jeg i 1936 som Svar paa et udsendt Spørgeskema faaet Meddelelse fra Hr. Skovforvalter, Overjæger C. E. Nielsen, Skørping, om, at Hjejlen skulde ruge i Lille Vildmose, en Oplysning, der maatte opmuntre til et Besøg, selv om senere Meddelelse gik ud paa, at det paabegyndte Kultiveringsarbejde sikkert havde forjaget Fuglen.

I Pinsen i Aar foretog jeg da sammen med min Kone nogle Ekskursioner i Vildmosen, hvor det, takket være Oplysninger fra en af Formændene ved Opmaalingsarbejdet, Hr. Lindegaard Thomsen, i Løbet af den begrænsede Tid, der stod til Raadighed, lykkedes at finde Rede ikke blot af Hjejle, men ogsaa af Stor Regnspove.

For begge Fugle kommer Lille Vildmose til at staa i Litteraturen som nye Lokaliteter, og for Hjejlen er det saa me-

Fig. 1. Hjejlerede i Lille Vildmose. H. Thamdrup fot.

Fig. 2. Hjejlerede. H. Thamdrup fot.

get des mere interessant, som Hr. Assistent Kjær i 1930 (se F. og F. 1932, S. 78) trods ihærdig Eftersøgning i Følge med den lokalkendte Ornitholog, Gaardejer K. O. Pedersen, Skelund, mente at maatte afvise Lille Vildmose som Ynglelokalitet for Hjejler. Hr. Pedersen, der ogsaa ledsagede os paa vor Tur (d. 16. 5.), kunde dog overfor mig oplyse, at den Lokalitet, vi besøgte i Aar, laa uden for det Omraade, han havde undersøgt sammen med Hr. Kjær og i det hele taget havde nøjere Kendskab til dengang.

Vedføjede Billede af Hjejlens Yngleplads giver bedst Indtryk af dens Karakter: Højmose med Tuer af Tørvemos, Klokkelyng, Star o. l. med mere eller mindre bundløse, vandfyldte Huller imellem. Saaledes ligger Højmosen kilometervidt, et Terræn, der er yderst besværligt at færdes i. Vi brugte saaledes ca. 2 Timer om at naa frem til et Punkt, der kun laa 1600 m fra Randen. Ynglepladsen er et udmærket Eksempel paa, at Hjejlen ogsaa herhjemme kan findes i særdeles fugtigt Terræn.

Trods Eftersøgning lykkedes det os ikke at fastslaa mere end dette ene Par Hjejler paa denne Tur. Tidspunktet var saa tidligt, at Fuglen, der ængstelig fløjtende løb omkring i Nærheden, endnu kun havde lagt tre Æg i Reden (sml. Fig. 1 og 2). Hr. Gaardejer Pedersen, der senere (d. 25. 5.) besøgte Stedet, har velvilligst meddelt mig, at der da kunde konstateres yderligere 3 — maaske 4 — Par ynglende Hjejler i dette Omraade af Vildmosen Nord for Vildthegnet, en Oplysning, der stemmer udmærket med Angivelser, jeg har modtaget fra Hr. Lindegaard Thomsen.

Med Hensyn til Hjejlens Forekomst inden for Vildthegnet i Mosens sydlige Halvdel oplyser Hr. Pedersen, at Fuglen endnu ikke med Sikkerhed kan siges at være fundet der som Ynglefugl.

H. Thamdrup fot.

Fig. 3. Yngleplads for Storspove i Lille Vildmose.

Fig. 4. Storspoverede fra Lille Vildmose. H. Thamdrup fot.

Ligesom Hjejlens Optræden som ynglende i Lille Vildmose efter de indhentede Oplysninger synes at være af ældre Dato, strækker Stor Regnspoves Forekomst som Ynglefugl sig øjensynlig ogsaa en Del Aar tilbage. Gaardejer Pedersen, der har kendt Vildmosen og dens Fugleliv gennem mange Aar, oplyser derom følgende (Brev af 6. 6. 37): „Siden 1929 har jeg haft Anelse om, at Spoven ynglede i Mosen, en Anelse, der efterhaanden blev til Vished, endskønt jeg ikke havde Held til at finde dens Rede.

Jeg kendte efterhaanden 4-5 Par Spover, der aarlig vendte tilbage til de samme Lokaliteter. Af dem var det ene det Par, vi nu kender Reden af. Jeg hørte Spovehannens ejendommelige Parringstrille fra de forskellige Lokaliteter, der alle grænsede op mod Rug- eller Græsgange. Jeg saa Spoverne forfølge Krager eller Ræven, naar den kom deres Enemærker for nær". Af de omtalte Par fandtes de tre inden for Vildthegnet, de to i Omraadet Nord for.

Med vort Fund af den afbildede Spoverede med fire stærkt rugede Æg, er Berettigelsen af Gaardejer Pedersens Mistanke altsaa blevet fuldtud bekræftet, og der er derfor god Grund til at antage, at Storspoven allerede i en Aarrække har haft sit Tilhold som ynglende i Mosen.

Spovereden laa i lignende Terræn som Hjejlens (sml. Fig. 1 og 3) omend knap saa langt fra Mosens Rand. Baade Han og Hun iagttoges samtidig, og Reden blev holdt under Ob-

servation saa længe, at vi saa den ene af Fuglene komme tilbage og gaa paa Reden.

En Uge efter at vi sammen med Gaardejer Pedersen havde besøgt Reden, aflagde Hr. Pedersen igen et Besøg sammen med Hr. Kæmner Ellegaard, Hadsund. Spovereden blev atter fotograferet, medens Ungerne var ved at bryde ud af Æggene. En Unge var allerede tør, to lige brudt igennem (d. 23. 5.).

I den Tid, jeg selv opholdt mig i Vildmosen, lykkedes det mig kun at finde et Par Spover til, der viste alle Tegn paa at have Rede. Efter alt at dømme var det det andet af de Par uden for Vildthegnet, Hr. Pedersen omtaler. Tiden var dog for knap til en Indkredsning af selve Redestedet, og inden for Vildthegnet har jeg personlig ikke haft Lejlighed til at foretage nærmere Undersøgelser.

Med de to her omtalte, i Danmark ret sjældent forekommende, Ynglefugle, er Lille Vildmoses Fugleliv naturligvis langt fra udtømt, man da der for en Del allerede foreligger Omtale deraf, og for en anden Del maaske senere vil byde sig en bedre Lejlighed, skal jeg ikke forsøge nogen Redegørelse her.

Fig. 5. Storspovereden med nyklækkede Unger. H. Ellegaard fot.

H. Ellegaard fot.

Fig. 6. Storspoveunge fra Lille Vildmose.

Jeg vil blot gerne til Slut pege paa det ønskelige i, at man — saa snart Lejlighed byder sig — i Kontakt med de interesserede Parter gaar i Gang med at samle de nødvendige Oplysninger om vor sidste, store Højmoses Flora og Fauna, som et Dokument om et Stykke ældgammel, jydsk Natur.

Ephyra pendularia Cl. Ifl. „Strøm" var denne Art indtil 1891 fundet to Steder paa Sjælland: Bøllemosen og Teglstrup Hegn. I 1915 føjer A. Klöcker yderligere nogle sjællandske Lokaliteter til: Tisvilde Hegn og Ruds Vedby, ligesom den angives fundet paa Lolland, Fyen og Bornholm.

Først i 1924 fastsloges dens jydske Forekomst ved Billedskærer Jahns Fund i Høstemark. Aaret efter blev den paany taget i Nordjylland: Lærer Christiansen fandt Arten i Hals Nørre-Skov.

Foruden Nominatformen optræder i Tyskland to Varianter: ab. *griseolata* Stgr. og ab. *subroseata* Woodf.

I Juni Maaned i Aar er af Nominatformen fundet en halv Snes Eksemplarer paa Grenaa Hede af Hr. Viggo Hornsyld og undertegnede. Desuden er der fanget et lignende Antal i Ahl Plantage ved Ebeltoft af Hr. Erik Voigt.

Da *pendularia* hovedsagelig lever paa Birk, men undertiden ogsaa paa El og Eg, maa den utvivlsomt kunne findes mange flere Steder her i Landsdelen*).

Ebeltoft, den 18. Aug. 1937. *Olaf Bager.*

*) I Baron Wedell Wedellsborgs Samling paa Nath. Mus., Aarhus, findes 1 Ekspl. fra Randers fra omkr. 1900 — altsaa det første jydske Stk. Den er ogsaa kendt fra Aalborg, Fussingø, Svejbæk, Skagen og Skablund v. Horsens Fjord. Red.

Ornithologiske Notitser fra Svendborgegnen.

Af Tage la Cour.

I de efterfølgende Optegnelser fra Svendborgs nærmeste Omegn, Turø og Taasinge har jeg forsøgt at samle, hvad jeg kunde finde i den tilgængelige Litteratur, suppleret med mine egne Iagttagelser fra de senere Aar, tilligemed Oplysninger om de Fugle, der er sporadiske i deres Udbredelse. Svendborgegnen er en af de snart faa Egne her i Landet, hvorfra der ikke foreligger en ornithologisk Lokalfauna; men da jeg hidtil med Undtagelse af korte Vinterbesøg kun har opholdt mig ved Svendborg om Sommeren, har jeg desværre ikke set mig i Stand til at skrive en fuldstændig Liste over de forekommende Fugle.

Graagaas, *Anser anser*. Enkelte Par yngler aarlig i Søerne ved Hvidkilde.

Trane, *Megalornis grus grus*. 23. April 1936 saa jeg en Flok paa 8 trække mod Nord.

Odinshane, *Phalaropus lobatus*, blev lige før Jul 1905 skudt ved Turø. (L. J. i „Flora og Fauna", 1906).

Hejre, *Ardea cinerea*. Først i 90erne fandtes ved Hvidkilde to Kolonier, der blev ødelagt. I 1935 og 1936 har der været en lille Koloni i Pederskov paa Taasinge.

Stork, *Ciconia ciconia*, yngler i disse Aar ikke nærmere ved Svendborg end paa en Gaard i Gudbjerg; men for en 30-40 Aar siden var den en ret almindelig Ynglefugl, der f. Eks. i mange Aar havde Rede paa Præstegaarden og en anden Gaard i Tved.

I Aarene 1779 til 1789 førte en Præst, Herr Thormolen, i Breininge paa Taasinge en „Veierbog", hvori han bl. a. har anført forskellige Trækfugles Ankomsttider til Øen. Det fremgaar af disse Optegnelser, at Storken ynglede der i Aarene 1779, 1783, 84, 85, 86 og 87.

Sort Stork, *Ciconia nigra*, blev 15. August 1909 set ved Stranden i Nærheden af Svendborg af Herr Proprietær Hempel („D. O. F. T.", 1910).

Rødfodfalk, *Falco vespertinus* Ad. ♂ blev skudt 15. Maj 1907 ved Stenstrup (Kalkau i „D. O. F. T.", 1907).

Jagtfalk, *Falco rusticolus*. 23. September 1885 blev en mørkfarvet juv. ♀ skudt paa Kirkeby Hede af Baron Rosenørn-Lehn og af ham indsendt til Zoologisk Museum (Collin: Andet Supplement til Skandinaviens Fugle, 1888).

Fiskeørn, *Pandion haliaëtus*, saa jeg 12. Juli 1934 ved Hvidkildesøen.

Sneugle, *Nyctea nivea*, er ifølge Kjærbølling skudt ved Svendborg i 1866. Min Fader saa ved Juletid 1929 en stor, hvid Ugle ved Skaarupøre; der er næppe Tvivl om, at det har været en Sneugle.

Steppehøne, *Syrrhaptes paradoxus*, saas i Begyndelsen af Maj 1888 i Flokke ved Svendborg af Herr J. Baagøe. I Juli og August samme Aar havde, ifølge Hofjægermester Sehested, nogle faa Steppehøns Tilhold paa nogle Marker ved Lundeborg N. Ø. for Svendborg. („V. M. N. F.", 1889).

Isfugl, *Alcedo atthis ispida*. Botanikeren E. Rostrup skrev i „En sydfynsk Aa", trykt i Skaarup Seminariums Aarsskrift 1879: „ Da denne Art ikke hidtil er fundet ynglende i Danmark, vil jeg dog bemærke, at den højst sandsynligt yngler ved Vejstrup Aa, thi i September 1870 saa jeg en hel Familie paa samme Strøg af Aaen, hvor et Par havde opholdt sig hele Sommeren". Herr P. M. Pedersen skriver i „Flora og Fauna", 1905, at Isfuglen ikke sjælden ses og nedlægges om Vinteren ved Skaarup Sund. I Januar 1933 saa jeg to Isfugle ved Skaarupøre. Herr Lærer C. A. Rasmussen fortalte mig, at han i Juli 1935 havde set en Isfugl ved Vindebyøre paa Taasinge; denne og et Par andre Oplysninger tyder stærkt paa, at den yngler der, men, trods flittige Iagttagelser, var det mig ikke muligt i Sommeren 1936 at opdage det mindste Tegn paa dens Tilstedeværelse paa Vindebyøre. I Efteraaret 1936 holdt to Isfugle til ved Mølledammen i Svendborg i en Maaneds Tid, og 10. Oktober saa jeg en ved Christiansmindestranden. Herr Statsbetjent Fischer har, ligeledes i dette Efteraar, flere Gange set Isfugle paa Turø.

Grønspætte, *Picus viridis virescens*. 18. Maj 1934 saa jeg en i Kirkebyskoven.

Hærfugl, *Upupa epops*. I et Eksemplar af Kjærbøllings: „Danmarks Fugle", der har tilhørt Hofjægermester Teilmann, har denne skrevet, at han ofte (!) har set og skudt den ved Faaborg og Svendborg; men iflg. Collin: „Første Supplement til Skandinaviens Fugle", 1877, bør disse gamle Angivelser benyttes med Varsomhed.

Nøddekrige, *Nucifraga caryocatactes*, er skudt 2. September, 25. Oktober og 3. November 1911 ved Svendborg, og tilsendt Konservatorerne J. og H. Petersen, Odder; ligeledes modtog Konservator Vindeballe, Fredericia, to fra Svendborg samme Efteraar. Konservator H. P. Hansen, Herning, modtog een fra Turø 13. Oktober 1913, og Konservator Vin-

deballe een 30. September og een 30. Oktober samme Aar („D. O. F. T.").

Skade, *Pica pica.* Det nærmeste Sted ved Svendborg, jeg har fundet Skaden ynglende, er ved Kirkeby, indtil jeg i Foraaret 1935 fandt et enkelt Par paa Turø. I 1936 ynglede den der ikke, saavidt mig bekendt.

Raage, *Corvus frugilegus.* Collin skriver i „Andet Supplement til Skandinaviens Fugle", at der findes en stor Koloni ved Skaarup; det er sikkert den samme, der i mange Aar har været i Hallindskov ved Holmdrup. I 1936 forgrenede Kolonien sig til en lille Skov i Nærheden.

Rødrygget Tornskade, *Lanius collyrio*, har jeg overhovedet ikke set i Svendborgegnen, før Herr Proprietær Kromann, Bjørnemose, i Sommeren 1935 fortalte mig, at han for første Gang i mange Aar havde set den i Parken, hvor jeg da ogsaa fandt dens Rede. I Sommeren 1936 har jeg set den adskillige Gange, bl. a. i min egen Have, hvor den ynglede et saa usædvanligt Sted som i en Ribsbusk.

Pirol, *Oriolus galbula.* I 1885 blev en ♂ skudt paa Taasinge af Skovfoged Illermann („Jagttidende").

Jeg har et Par Gange hørt den i Christiansminde, og i 1934 fandt jeg dens Rede i en ret høj, men let tilgængelig Bøg i Nærheden af Valdemar Slot paa Taasinge. Reden var meget kunstfærdigt udført af Græsstraa, Mos og fine Rod-

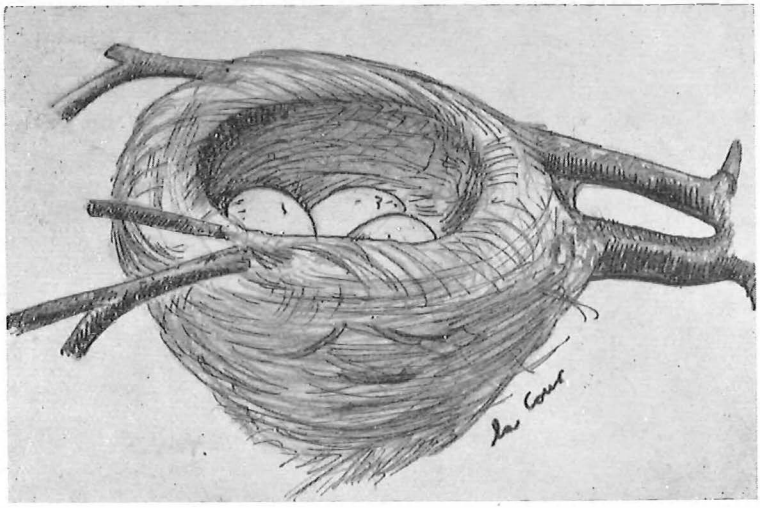

Rede af Pirol.

trevler, indvendig foret med Uld og Fjer. Den var fæstet mellem to ret tynde Grene og havde Form som en lille dyb Kurv. 2. Juni, da jeg fandt Reden, indeholdt den tre Æg. Om den har lagt det sædvanlige Antal Æg (4-5) ved jeg ikke; men 21. Juni, da jeg atter tilsaa Reden, indeholdt den kun to ca. 5 Dage gamle Unger.

Toplærke, *Galerida cristata,* er almindelig ved Svendborg Havn.

Sortmejse, *Parus ater,* er, trods Mangel paa særlig egnede Lokaliteter, ikke helt sjælden.

Halemejse, *Acredula caudata,* har jeg i 1933 fundet ynglende i Kirkebyskoven, hvor den ofte træffes. Paa Taasinge yngler den aarlig.

Vandstær, *Cinclus cinclus,* træffes ret ofte som Vintergæst ved Vejstrup Aa, hvor E. Rostrup i Slutningen af forrige Aarhundrede ogsaa saa den.

Gransanger, *Phylloscopus collybita,* har jeg gentagne Gange i Sommeren 1935 hørt synge i Holmdrupskovene; men det var mig ikke muligt at finde dens Rede. Herr Statsbetjent Fischer fandt en Rede med Æg af Gransanger i Breiningeskoven paa Taasinge 29. Maj 1935.

Misteldrossel, *Turdus viscivorus,* fandt jeg ynglende i en Thujaplantning i Hallindskov i 1933 og 1936.

Ringdrossel, *Turdus torqvatus,* har jeg set paa Efteraarstrækket i 1932 og 1933 i Christiansminde.

Brundrossel, *Turdus fuscatus.* Af denne, da for den danske Fauna nye Art, blev en juv. ♂ fanget ved Hvidkilde 14. Oktober 1888 og indsendt til Zoologisk Museum af Baron Rosenørn-Lehn (Collin: „Tredie Supplement til Skandinaviens Fugle", 1895).

Blaahals, *Luscinia suecicus.* I September 1890 blev en ♀ skudt ved Vester Skjerninge (Collin: „Tredie Supplement til Skandinaviens Fugle", 1895).

Kærnebider, *Coccothraustes vulgaris,* har Herr Statsbetjent Fischer flere Gange fundet ynglende i Svendborgegnen. I Caroline Amalielund er den ret almindelig hele Aaret.

Om Vordingborgegnens Padder.

Af Torben Brandt.

Landet omkring Vordingborg hører til vore smukkeste og mest afvekslende Egne. Skove veksler med bølgende Marker; Havet glitrer i Baggrunden. Knudshoved er sikkert Sydsjællands mest egenartede og interessante Omraade. Egnens Fauna og Flora er mangfoldig og rig. Her skal fortælles lidt om Egnens Padder.

De store, nu tørlagte Moser og Strandenge: Køng Mose og Svinø Nor var et Paradis for Padderne. Navnlig var Den grønbrogede Tudse, *Bufo viridis* Laurenti, talrig her.

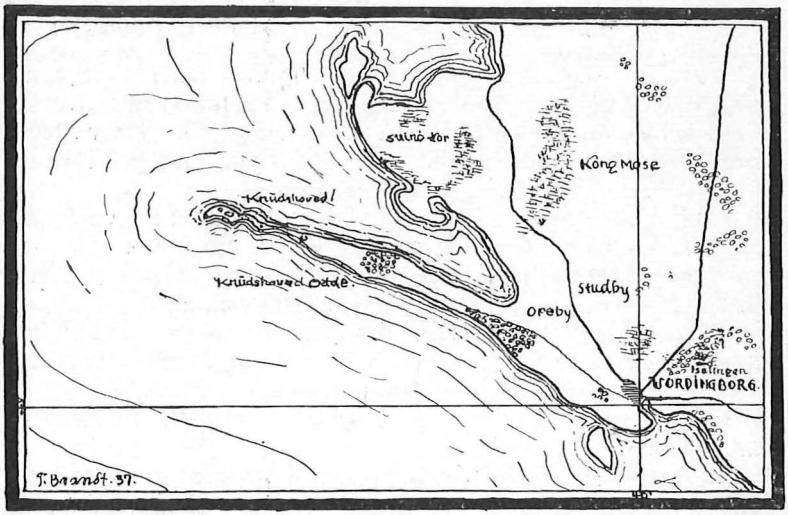

Jeg husker en Dag i 1934; det var d. 30. 5. Da var Den grønbrogede Tudse i fuld Gang med Æglægningen i et Vandhul, der endnu ikke var udtørret. Vandstanden var saa lav, at Tudserne kravlede i Dyndbunden, hvor de aflagde Ægtraadene. 8 Dage senere var Vandet borte og Æggene indtørrede. Ogsaa paa Knudshoved Odde forekommer Arten. I en Grøft i Iselingenskoven fandt jeg d. 12. 4. 34 to grønbrogede Tudser i Parring. Det maa vist siges at være enestaaende tidligt?

Strandtudsen, *Bufo calamita* Laurenti, har flere Gange været paa Tale i „Flora og Fauna". Jeg kan oplyse, at Arten i denne Egn forekommer ret talrigt. Paa Knudshoved har jeg jævnlig iagttaget Strandtudsen, ligesom jeg i Studby, ca. 3 km fra Stranden, har indfanget Eksemplarer af Arten.

Skrubtudsen, *Bufo bufo* L. (*vulgaris* Laur.), er almindelig overalt paa Egnen.

Klokkefrøen. *Bombina bombina* Linné, forekommer overordentlig talrigt paa Knudshoved, hvor der træffes i Hundredevis af Arten i hvert Vandhul. I denne Tid, Juni, lyder Klokkefrøens „Sang". Navnlig i Timerne efter Solnedgang stiger den boblende, fløjtende Lyd fra Dammenes mørke Vand under de lyse Vandranunkler. Ogsaa i Brakvand træffes Klokkefrøen.

I Aften- og Nattimerne dominerer en anden Frøstemme. Løvfrøen, *Hyla arborea* Linné, kvækker mere kraftigt og fuldtonende end alle andre Padder. Den enkelte Løvfrøs Kvækken er en skarp, hurtigt gentaget Lyd: ra, ra, ra. Naar mange samtidig kvækker, lyder det nærmest som Raslen med en Papæske med Smaasten i Bunden — og der er mange, der kvækker paa Knudshoved! Den smukke, lille Padde forekommer ret talrigt baade paa Knudshoved og i Egnen omkring Oveby.

En Padde, som, saavidt jeg har kunnet faa oplyst, ikke tidligere er paavist paa denne Egn er Løgfrøen, *Pelobates fuscus* Laurenti. Dette undrede mig, da Forholdene paa Knudshoved syntes gunstige for denne Art. Endelig i Aar er det lykkedes mig at paavise Arten paa Knudshoved. D. 26. 5. efter Solnedgang fangede jeg et fuldvoksent Eksemplar. Løgfrøen var fuldkommen rolig, da den blev taget, indtog ingen Skræmmestilling og opførte ingen „Dans". I det hele taget er det min Erfaring og den gælder for alle Padder, at Skræmmestilling nærmest benyttes rent undtagelsesvis. F. Eks. har jeg haft fat i Mængder af Klokkefrøer, kun ganske enkelte har indtaget Skræmmestillingen.

Springfrøen, *Rana dalmatina* Bonaparte (*agilis* Thomas), forekommer flere Steder paa Egnen.

Den butsnudede Frø, *Rana temporaria* Nilsson, er meget almindelig.

Den spidssnudede Frø, *Rana arvalis* Nilsson, er Egnens almindeligst forekommende Padde.

Den grønne Frø, *Rana esculenta* Linné, findes ligeledes overalt.

Den lille Vandsalamander, *Triton vulgaris* Linné, er yderst almindelig. Af denne Art fandt jeg d. 6. 6. 37 en 42 mm lang Larve med fuldt udviklede Lemmer og det voksne Dyrs Farver, men med store Gæller. Maaske er her Tale om et overvintret Eksemplar?

Den store Vandsalamander, *Triton cristatus* Laurenti, har jeg fundet flere Steder paa Knudshoved, ogsaa enkelte andre Steder i Egnen.

Vordingborgegnen er maaske den eneste Egn i Danmark, hvor alle de i Landet forekommende Padder træffes.

Dagsommerfuglen Pararge egeria egerides Stdgr. paa Læsø. Af denne let kendelige Sommerfugl har Førstelærer Høeg Jacobsen, Vesterø, taget et Stykke paa Læsø i August i Aar og sendt mig det som Gave til Aarhusmuseet.

Dette Fund er for mig en Overraskelse. Ifølge „Danmarks Fauna 4" er Arten kun kendt fra Lolland. I samme Værk Nr. 21 angives yderligere et Stk. fra Indslev paa Fyn og 1 Stk. fra Slagelseegnen. Endvidere var jeg til Stede, da Jensen, Højelse, for nogle Aar siden tog Arten for første Gang paa Køge Aas, og selv har jeg i Aar taget 2 Stkr. ved Brenderup i Nordfyn. I „F. og F.", 1936, 2. Hæfte, Side 51, er den noteret som almindelig flere Steder paa Als, 1 Stk. ved Hou 1932 og 1 Stk. ved Ringkøbing ca. 1928.

Der er, som man vil se, et godt Stykke Vej til Læsø fra hvert af de nævnte Findesteder, og naar man ser Sommerfuglen flyve, faar man ikke Indtryk af, at den er indstillet paa Langfart, den er f. Eks. ikke nær saa rap i Bevægelserne som dens nære Slægtning Vejrandøjet (*Pararge megæra* L.).

Den store Kaalsommerfugl synes imidlertid heller ikke at være hverken Langflyver eller Hurtigflyver; men ikke desto mindre saa Hr. Gerh. Nielsen, Aarhus, i Aar en saadan ledsage Mommarkfærgen fra Fyn til Als, og naar den kan flyve over, saa kan Pararge egeria vel ogsaa.

Det er givet, at det rolige, klare og varme Vejr, som vi har haft i Juli-August i Aar, har været gunstigt for alle flyvende Væsener med Vandredrift, saa at disse har kunnet gennemføre en Langflugt. Jeg vil derfor antage, at *Pararge egeria*, som den „Vandrefugl" den er, paa en af Sommerens gode Dage har kunnet flyve over fra Fastlandet til Læsø; men saa er Spørgsmaalet: Hvorfra er den kommet? Fra Nordjylland eller fra Sverige?

Arten findes næppe i Nordjylland endnu; hvis den var der, saa skulde den nok være blevet opdaget af vore aarvaagne og energiske Entomologer, som bor deroppe.

Den er derfor næppe kommet fra Jylland; men da Læsøs Østkyst ligger lige saa nær ved Sverige som ved Jylland, saa er den Tanke nærliggende, at den kan være kommet fra Sverige.

Ved Dr. Hoffmeyers Hjælp har jeg faaet oplyst, at Arten (iflg. Nordström) er kendt fra Hälsingland, Øland, Gotland, Östre Smaaland og Dalsland, og den angives som „ikke sjælden paa aabne Pladser i Løvskove".

Det er det sidstnævnte Sted, som har særlig Interesse. Dalslands Sydgrænse ligger kun 100 km fra Halvøen ved Kungsbacka, der ligger Læsø nærmest. Da Sverige paa Grund af sin Udstrækning og Bebyggelse er langt vanskeligere at faa undersøgt grundigt end Danmark, saa er der Grund til at antage, at denne vandrende Sommerfugl kan være naaet til Kungsbacka om ikke før saa i denne dejlige Sommer, og at den er gledet over til Læsø paa en klar og varm Sommerdag, baaret af en svag Østenvind.

J. Kr. Findal.

Botaniske Notitser fra Bramsnæsegnen. Selv om Floristik ikke er eller maa være Jagt efter sjældne Planter, saa kan det dog ikke nægtes, at de sjældne Arter har Botanikernes store Forkærlighed. Jeg skal i det efterfølgende fortælle lidt om nogle af de mindre almindelige Arter, som jeg har truffet her paa Egnen.

Det er ikke mange eller meget sjældne Arter, Egnen omkring Bramsnæs Bugt rummer. Det smukke Landskab er typisk ødansk. Skovbrynet gaar helt ud til Vandkanten, og Bakkerne og Brinkerne har den bløde Runding. Netop et saadant Landskab kan man tænke sig som Baggrund for Christian Winthers „Hjortens Flugt". Lad saa være, at det i sin smilende Ynde har noget ferskt over sig, og at det mangler det jydske Landskabs store Linier.

Udsigt fra Munkholm m. N. Til venstre ses Eriksholm Skov.

Det er især Brinkerne, som Skovbrynet staar paa, ud mod Fjorden, der rummer bemærkelsesværdig Vegetation. Ved Foden af dem findes flere Steder smaa Krat af Tjørn. Af disse Skrænters Flora skal jeg nævne *Cynanchum vincetoxicum* (Svalerod), *Viola hirta* (Haaret Viol), *Campanula persicifolia* (Smalbladet Klokke). I Eriksholm Skov har jeg fundet det smukke Græs *Melica nutans* (Nikkende Flitteraks). *Lamium galeobdolon* (Barsvælg) findes flere Steder i Skoven. I en Grøft lige uden for Skoven vokser den meget smukke *Malva alcea* (Rosen-Katost).

Paa Skrænterne ved Ryegaard Dyrehave findes især Lyng, men desuden har jeg fundet *Helianthemum nummularia* (Soløje) og *Filipendula hexapetala* (Knoldet Mjødurt). Omtrent midt i Dyrehaven ligger Kirkemosen; det er en udpræget Hængedyndsmose; dens skarpe Afgrænsning kunde tyde paa, at den engang har været en Sø. Her vokser nogle Arter, som fortjener at nævnes. Der findes tre Kæruld-Arter: *Eriophorum polystachyum, vaginatum* og *alpinum*. Den sidste vokser paa de mest utilgængelige Steder. Jeg saa den tre forskellige Steder, men kunde kun naa hen til den paa eet Sted. Desuden findes her Krybende Ulvefod, Soldug og Tranebær.

I Dragerup Skov, der hovedsagelig er Granskov, har jeg fundet den lille, smukke *Hypericum humifusum* (Liggende Perikon) og *Sambucus racemosa* (Drue Hyld).

For et Par Aar siden fandt jeg i en Roemark en Plante, som jeg henførte til Katostfamilien; men længere kunde jeg ikke komme med Rostrups Flora. Jeg tog den hjem og plantede den i Haven. Ved at læse Hr. L. P. Lauritsens Artikel i „F. & F.", Hæfte 3, blev jeg klar over, at det maatte være *Abutilon Avicennae*, som jeg havde fundet. Jeg skrev til H. Lauritsen og sendte ham nogle Frø, og han bekræftede, at det var *Abutilon*. En anden Plante, som ogsaa har vokset her, men igen er forsvunden, er *Reseda luteola* (Farve Reseda). Den voksede pludselig en Sommer paa en Græsmark, men næste Aar var den borte.

I Nærheden af Tølløse fandt jeg sidste Aar den sjældne Mynte, *Mentha spicata;* den voksede paa Vejkanten ved en nylig anlagt Vej. I Grøntved Bakker, N. V. for Tølløse, har jeg fundet den nydelige, lille Bregne *Asplenium trichomanes* (Rundfinnet Radeløv). I en Mose her har jeg fundet den smukke *Pirola rotundifolia* (Mose-Vintergrøn).

Til Slut skal jeg nævne den sjældne, svømmende Halvmos, *Riccocarpus natans*, som jeg har fundet i en Mose her i Nærheden.

Thorupgaard, Vipperod, Septbr. 1937. *Henning Sørensen.*

Heliothis peltigera i Jylland. — Da jeg den 13. august iår ved tiden omkring solnedgang sammen med min ældste søn gik et sted på heden ved Svejbæk og samlede *Acidalia rubiginata* Hfn., *Anaitis efformata* Gn. og *Cidaria* (*Emmelesia*) *adæquata* Bkh. (alle tre arter i antal), morede vi os over at sé på *gamma*-uglerne, der noget efter solnedgang begyndte at vågne op og flyve på lyngblomsterne. Mellem dem fløj en lys „ugle" af samme størrelse; da vi fangede den, viste det sig at være en Hun af *Heliothis peltigera* Schiff.

Som det vil erindres, er denne udpræget sydlige art taget engang før her i landet: hr. og fru Glintholm har et eksemplar fra Møens fyr 24. september 1928 (sé „F. & F." 1931, s. 69, hvor eksemplaret også er afbildet). Som hr. G. Warnecke oplyste („F. & F." 1931, s. 86), var 1928 et år, hvor *peltigera* strejfede stærkt mod nord; Møen var dog den nordligste position, som blev rapporteret. I lighed hermed må man vel formode, at der vil blive meldt om nordtyske fund iår, og mit eksemplar er vel ikke det eneste, som er nået til Danmark. *Skat Hoffmeyer.*

Turteldue. Den 30. Maj i Aar var jeg sammen med Læge Jørgensen, Bramminge, en Tur ude i Marskengene mellem Rudbøl og Højer. Vi saa da en Turteldue, der fløj mod SV. lavt hen over Engstrækningerne; vi var kun ca. 30 m fra den og saa tydeligt den brune Ryg. Man maa vel antage, at den havde Rede i Nærheden. *Leo Novrup.*

Rettelser. I 3. Hæfte, S. 95, bedes Navnet *Grus cinerea* rettet til *Otis tarda* og — S. 94 — Toreskov til Torekov. Red.

Naturhistorisk Museum

i Aarhus

modtager med Tak alt hørende til dansk Fauna, særlig ikke helt almindeligt forekommende Arter; ogsaa Mosefund er meget velkomne. Henvendelse til Museets Leder, Lektor V. R. Møller, Nyborggade 6, Museumsbestyrelsens Formand, Viceinspektør J. Kr. Findal, Lukas Kirkeplads 8, (Insekter) ell. Lærer Sigfred Knudsen, Villa „Fyen", Chr. Winthersvej (Danske Fugle og Pattedyr).

Formændene for de fire Provinsforeninger er:

Viceinspektør *J. Kr. Findal,* Lukas Kirkeplads 8, Aarhus (Jylland), Lærer *P. K. Nielsen,* Slagelse (Sjælland), Lærer *G. Balsløv,* Odense (Fyen) og Lærer *L. Kring,* Nykøbing F. (Lolland-Falster).

Udstopning af

Fugle og Pattedyr

bedst og billigst.

Stort Lager af zoologiske Præparater til Dekoration og Undervisningsbrug.

— Forlang Tilbud. —

Insektnaale, sorte og hvide.
Etiketnaale ⌀ Spændenaale.
Spændetræ ⌀ Tørveplader.
Ketscherringe ⌀ Pincetter.
Samleglas ⌀ Præparatglas.

Præparerede Insekter.

Konservator Johs. Larsen

Søndergade 7 AARHUS Telf. 5944

En sjælden Fugl

faar De udstoppet smukkest og bedst i Skandinaviens største Præparationsforretning. Stort og fint Lager af saavel skindlagte som udstoppede Pattedyr og Fugle til videnskabelig Brug. — Leverandør til Skoler og Museer i Ind- og Udlandet. — Ill. Prisliste gratis.

Konservator Hansen, Herning. Telf. 335.

Specialforretning:

Udstopning og Salg af alle Arter Fugle og mindre Pattedyr.

Til Undervisning anbefales mine **Smaafugle** og **Mus i Glaskasser** — meget praktiske.

Altid meget stort Lager! Bedste Arbejde! Hurtigste Levering!

Eftersyn og Reparation af zoologiske Samlinger udføres.

Forlang illustreret Katalog og Tilbud, naar De skal købe.

Konservator Chr. Aaboe Sørensen,

Telefon Nr. 297. Silkeborg. Vestergade 117.

Alle tidligere Aargange af „Flora og Fauna"
kan faas v. Henv. til Lærer Sigfred Knudsen, Villa „Fyen", Aarhus.
Prisen for de forsk. Aargange ligger mellem 1,50 Kr. og 5,00 Kr. Aargang 1919 kan kun faas, naar et større Antal Aargange købes samtidig. Enkelte Hæfter fra 75 Øre.

Redaktionens Adresse er: Villa „Fyen", Aarhus.